

ПСИХІЧНІ СТАНИ ОЧІКУВАНЬ В НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ / КУРСАНТІВ

Попович І. С.

Доктор психологічних наук,

професор кафедри загальної та соціальної психології

Херсонського державного університету

м. Херсон, Україна

Психічні стани очікувань – один з типів психічних станів людини, що інтегрують психічні процеси та властивості. Психічні стани, процеси і властивості очікувань утворюють основний понятійний базис, на якому будується психологія соціальних очікувань людини. Психічні стани узгоджуються потребами і прагненнями людини з її можливостями і ресурсами, забезпечуючи її професійний розвиток та становлення в конкретних умовах [1]. Психічний стан – це відображення особистістю ситуації у вигляді стійкого цілісного синдрому (сукупності) в динаміці психічної діяльності, що виражається в єдності поведінки і переживання в континуумі часу. Вибрана та описана «інтегративна функція» психічних станів служить концептуальною основою цих ідей [3].

Соціальні очікування, як психічний стан людини, відображають співвідношення суб'єктної оцінки актуальної ситуації взаємодії та уявлень індивіда про себе як суб'єкта поведінки в цій ситуації [4]. Емпірично досліджено і показано, як дитячі очікування від чистого, первинного стану очікувань, переходять до конкретного, визначеного, предметного стану, тобто очікувань дорослої людини [2]. Під функціональним психічним станом очікувань розуміємо інтегральний комплекс наявних характеристик, які впливають на очікуваний результат учасників освітнього процесу.

Дослідження. У дослідженні взяли участь студенти другого-четвертого курсу Херсонського державного університету та Херсонської державної

морської академії. Вибірка складалася з 115 осіб. Впродовж академічного семестру досліджувані параметри виміряно такими психодіагностичними інструментами: «PCO» (Попович, 2015), «СЖО» (Леонтьєв, 2005), «РДО» (Гербачевський, 1990), здійснено контент-аналізування психічних станів очікувань («Очікувана ситуація», «Реалізація очікувань») (Попович, 2017). Статистичну обробку емпіричних даних і графічну презентацію результатів здійснено за допомогою статистичних програм «SPSS» v. 23.0 та «MS Excel». Використано основний компонентний метод, який поєднує косічне обертання Promax, що дозволяє розрахувати кореляції між факторами.

За допомогою факторного аналізу отримано шість факторів з власними значеннями, більшими за одиницю. Ці шість факторів пояснюють 78,43% сукупної дисперсії змінних: 1. «Сенсожиттєва поміркованість» (30,70% від сумарної дисперсії). 2. «Прагматична регуляція» (15,90%). 3. «Суб'єктна регуляція» (11,33%). 4. «Афіліаційне прагнення» (9,07%). 5. «Конкуруюча активність» (7,92%). 6. «Оцінка складності» (3,51%).

Ключове значення мають перші три найбільш навантажені фактори. Перший фактор показує залежність очікувань, пов'язаних з навчально-професійною діяльністю, від сенсожиттєвих і ціннісних орієнтацій суб'єкта, від рівня його загальної осмисленості життя, від постановки цілей в житті, локалізації контролю на «Я», на житті, на процесі, на результаті. Завдяки дії цього фактора забезпечується сенсожиттєва регуляція навчально-професійної діяльності.

Другий фактор поєднав рівні, що характеризують очікувану регуляційну спроможність суб'єкта, здатність прагматично регулювати та прогнозувати навчально-професійну діяльність, і у той же час орієнтуватися на результат діяльності. Виходячи з психологічного змісту цих змінних, другий фактор визначено як «прагматична регуляція».

Третій фактор можна назвати фактором «суб'єктної регуляції». Організація поєднаних змінних показала, що третій фактор є відображенням різних типів інтернальності. Психічний стан очікування пов'язаний з

прагненням до інтернальної регуляції, яка супроводжується бажанням суб'єкта вважати самого себе причиною того, що відбувається з ним в галузі невдач, сімейних стосунків та досягнень.

Висновок. Психічні стани очікувань є важливими регуляторами навчально-професійної діяльності учасників освітнього процесу. Досягнення очікуваного результату має пряму залежність від типу психічного стану очікувань. Знання психічних станів очікувань студентів / курсантів операціоналізує вирішення завдань освітнього процесу, сприяє впровадженню інноваційних технологій.

Література:

1. Попович І. С. Роль соціально-психологічних очікувань у професійному становленні та розвитку особистості // Зб. наук. праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ : Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2015. – Вип. 20, ч. 2. – С. 213-220.
2. Popovych I. S. Social expectations in primary school age // Proceedings of the 2nd International Academic Congress «Fundamental Studies in America, Europe, Asia and Africa», 27 Sept. 2014, USA, New-York. – Vol. II, «Columbia Press». – New-York, 2014. – P. 176-180.
3. Prokhorov, A. O., Yusupov, M. G. & Plokhikh, V. V. Cognitive States in the Process of Students' Intellectual Activity // The New Educational Review, (2015. – 41(3), 263-274. DOI:10.15804/tner.2015.41.3.21.
4. Tyshkovsky, A.V. Research on Expectations of High Educational Establishment's Graduates According Entrepreneurial Activity. In: Proceedings of '98 International Conference on Management Science & Engineering Harbin, H: Institute of Technology Press, 1998. – P. 871.